

Klimat- och näringslivsdepartementet

Avgift för transporttillstånd vid gränsöverskridande transport av använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall

I promemorian lämnas förslag till ändringar i förordningen (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten. Ett utkast till förordning finns i *bilagan*.

Förslaget gäller ett införande av avgifter för ansökan om transporttillstånd som beslutas enligt rådets direktiv 2006/117/Euratom av den 20 november 2006 om övervakning och kontroll av transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle.

Avgiften föreslås bli 16 800 kr för en ansökan om transporttillstånd gällande använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall.

Ärendet

Strålsäkerhetsmyndigheten har lämnat förslag till regeringen om avgifter för ansökningar om transporttillstånd enligt rådets direktiv 2006/117/Euratom av den 20 november 2006 om övervakning och kontroll av transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle (M2021/01610 m.fl.).

Myndigheten skickade dessförinnan förslaget på extern remiss till Studsvik Nuclear Aktiebolag, Cyclife Sweden AB, Aktiebolaget Svafo, Barsebäck Kraft Aktiebolag, Ringhals AB, OKG Aktiebolag och Svensk Kärnbränslehantering Aktiebolag. Studsvik Nuclear Aktiebolag har konstaterat att förslaget till nya avgifter innebär en kostnadsökning för bolaget. Övriga remissinstanser har inte besvarat remissen.

Myndigheten föreslår slutligt en avgift om 16 800 kronor för ansökningar om tillstånd till transporter enligt direktivet (KN2024/02224).

Strålsäkerhetsmyndigheten bedömer att ärenden om transporttillstånd enligt direktivet överlag är av enklare karaktär. Myndigheten hanterade ca 50 ansökningar om transporttillstånd 2020 och ca 20 ansökningar 2021. Under 2022 togs 14 ansökningar emot av myndigheten. Under 2023 mottogs 32 ansökningar. Under 2024 mottogs 14 ansökningar.

Sveriges gränsöverskridande transporter av radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle

Sverige tar emot radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle i relativt stor omfattning. I Sverige finns laboratorier och anläggningar för avfallshantering som analyserar, behandlar, konditionerar och packar om avfall eller bränsle. Transporterna till Sverige kan även avse radioaktivt avfall eller använt bränsle som svenska aktörer har skickat till andra länder för labbanalyser och som därefter skickas tillbaka till Sverige. Det skickas även små mängder av radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle till Sverige för slutförvaring.

Radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle transporteras från Sverige till utlandet för analys och ompackning. Transporterna utomlands kan även avse avfall eller använt bränsle som kommit till Sverige, men som inte ska slutförvaras i landet och därför skickas tillbaka till utlandet. Sverige är sällan ett transitland vid transport av radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle.

De flesta transporterna till och från Sverige sker inom Europeiska atomenergigemenskapen, men transporter äger även rum till exempelvis Norge, Storbritannien, Schweiz och USA.

Nuvarande reglering av transporttillstånd enligt rådets direktiv 2006/117/Euratom

För att få genomföra gränsöverskridande transporter med radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle krävs tillstånd för kärnteknisk verksamhet enligt 5 § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen) eller för verksamhet med joniserande strålning enligt 6 kap. 1 § strålskyddslagen (2018:396). Om tillståndsplikt gäller enligt kärntekniklagen, gäller tillståndsplikt enligt strålskyddslagen endast om det har bestämts i ett tillstånd enligt kärntekniklagen (6 kap. 4 § strålskyddslagen).

Enligt 11 § förordningen (2008:452) med instruktion för Strålsäkerhetsmyndigheten (myndighetsinstruktionen) ska myndigheten utföra de uppgifter i transportärenden som den behöriga myndigheten har enligt direktiv 2006/117/Euratom.

Bestämmelserna i kärntekniklagen, strålskyddslagen och myndighetsinstruktionen utgör den förvaltningsrättsliga basen för handläggning av transporttillstånd enligt direktiv 2006/117/Euratom. Enligt direktivet behövs tillstånd för transporter av radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle till, från, inom eller genom Europeiska atomenergigemenskapen.

Strålsäkerhetsmyndigheten har för närvarande inget bemyndigande att ta ut en avgift med stöd av förordningen (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten (avgiftsförordningen) vid ansökningar om transporttillstånd enligt rådets direktiv.

Närmare om transporttillstånd enligt direktivet

Det övergripande syftet med direktiv 2006/117/Euratom är att fastställa ett gemenskapssystem för övervakning och kontroll av gränsöverskridande transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle i syfte att garantera ett tillfredsställande skydd av befolkningen.

I det följande ges en övergripande bild av direktivet och dess bestämmelser om transporttillstånd.

Transporter inom Europeiska atomenergigemenskapen (artiklarna 6–12)

Den som innehar radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle och som planerar att inom gemenskapen transportera avfallet eller bränslet, eller vidta åtgärder för att utföra en sådan transport, ska lämna in en ansökan om transporttillstånd till den behöriga myndigheten i ursprungsmedlemsstaten, dvs. staten där transporten avses påbörjas.

Den behöriga myndigheten i ursprungsmedlemsstaten skickar därefter en ansökan till den behöriga myndigheten i bestämmelsemedlemsstaten, dvs. den stat där transporten tas emot, och i förekommande fall även till de behöriga myndigheterna i transitmedlemsstaterna, för att inhämta medgivanden för transporten.

Den behöriga myndigheten i bestämmelsemedlemsstaten, och i förekommande fall transitmedlemsstaterna, ska kontrollera att ansökan är korrekt ifylld och, om så är fallet, skicka ett mottagningsbevis till den behöriga myndigheten i ursprungsmedlemsstaten och en kopia av mottagningsbeviset till övriga berörda behöriga myndigheter i gemenskapen.

De behöriga myndigheterna i samtliga berörda medlemsstater ska som huvudregel inom två månader från det att mottagningsbevis lämnats meddela den behöriga myndigheten i ursprungsmedlemsstaten ett medgivande, på vilka villkor den anser sig kunna lämna sitt medgivande eller en vägran att lämna medgivande. Om inget svar har kommit in från de behöriga myndigheterna inom två månader, anses ett medgivande ha lämnats till den transport som ansökan avser.

Om alla medgivanden som krävs för en transport har lämnats, har den behöriga myndigheten i ursprungsmedlemsstaten rätt att ge innehavaren av det radioaktiva avfallet eller det använda kärnbränslet tillstånd att utföra transporten. Den behöriga myndigheten ska informera den behöriga myndigheten i bestämmelsemedlemsstaten och eventuella transitmedlemsstater om detta.

För varje transport ska mottagaren av transporten skicka en bekräftelse till den egna behöriga myndigheten att transporten har mottagits. Den behöriga myndigheten i bestämmelsemedlemsstaten skickar därefter en kopia av bekräftelsen till de behöriga myndigheterna i ursprungsmedlemsstaten och i eventuella transitstater. Efter mottagandet av bekräftelsen ska den behöriga myndigheten i ursprungsmedlemsstaten skicka en kopia av bekräftelsen till den innehavare som initierade transporten.

Import till Europeiska atomenergigemenskapen (artikel 13)

Om radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle ska transporteras in i gemenskapen från ett tredjeland, dvs. ett land utanför gemenskapen, och bestämmelselandet är en medlemsstat, ska mottagaren av avfallet eller det använda kärnbränslet lämna in en ansökan om tillstånd till den behöriga myndigheten i den medlemsstaten.

Till ansökan ska det bifogas stöd för att mottagaren har träffat en överenskommelse med innehavaren i tredjelandet, som godtagits av den behöriga myndigheten i det landet, vilken förpliktar innehavaren att ta

tillbaka det radioaktiva avfallet eller det använda kärnbränslet om en transport inte kan fullföljas.

Den behöriga myndigheten i bestämmelsemedlemsstaten ska skicka ansökan till de behöriga myndigheterna i eventuella transitmedlemsstater för att begära medgivanden för transporten med tillämpning av samma regler om bl.a. mottagningsbevis och svar inom två månader som för transporter inom gemenskapen. Om alla medgivanden som krävs för transporten har lämnats, har den behöriga myndigheten i bestämmelsemedlemsstaten rätt att ge mottagaren av transporten tillstånd att utföra transporten. Den behöriga myndigheten i bestämmelsemedlemsstaten ska informera den behöriga myndigheten i tredjelandet och transitstater om detta.

För varje transport ska mottagaren, när denne mottagit transporten, skicka en bekräftelse till den egna behöriga myndigheten att transporten har mottagits. Den behöriga myndigheten ska även skicka en kopia av bekräftelsen till den behöriga myndigheten i tredjelandet och till eventuella transitstater.

Transit genom Europeiska atomenergigemenskapen (artikel 14)

Om radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle ska transporteras in i gemenskapen från ett tredjeland och mottagarlandet inte är en medlemsstat i gemenskapen, ska den som har ansvaret för hanteringen av transporten inom den medlemsstat som det radioaktiva avfallet eller det använda kärnbränslet först kommer till, lämna in en ansökan om transporttillstånd till den behöriga myndigheten i den medlemsstaten.

Till ansökan ska det bifogas stöd för att den i tredjelandet etablerade mottagaren har träffat en överenskommelse med innehavaren annat tredjeland, som godtagits av den behöriga myndigheten i mottagarlandet, vilken förpliktar innehavaren att ta tillbaka det radioaktiva avfallet eller det använda kärnbränslet om transporten inte kan fullföljas.

Den behöriga myndigheten i den första transitmedlemstaten ska skicka ansökan till de behöriga myndigheterna i eventuella transitmedlemsstater för att begära medgivande för transporten med tillämpning av samma regler om t.ex. mottagningsbevis och svar inom två månader som för transporter inom gemenskapen. Om alla medgivanden som krävs för transporten har lämnats, har den behöriga myndigheten i den första transitmedlemstaten rätt att ge

den som har ansvaret för hanteringen av transporten inom den egna medlemsstaten tillstånd att utföra transporten. Den behöriga myndigheten i den första transitmedlemsstaten ska informera de behöriga myndigheterna i tredjeland och transitstater om detta.

Den som har ansvaret för hanteringen av transporten i den första transitmedlemsstaten ska, när transporten kommit fram till mottagaren i tredjelandet, skicka en bekräftelse till den egna behöriga myndigheten att transporten har mottagits samt ange vilken tullstation i gemenskapen transporten sist passerade. Meddelandet ska bekräftas av en anmälan eller ett intyg från den som har tagit emot transporten i tredjeland.

Export från Europeiska atomenergigemenskapen (artikel 15)

Den som innehar radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle och som planerar att från gemenskapen transportera avfallet eller bränslet, eller vidta åtgärder för att utföra en sådan transport, ska lämna in en ansökan om transporttillstånd till den behöriga myndigheten i ursprungsmedlemsstaten.

Den behöriga myndigheten ska meddela den behöriga myndigheten i mottagarlandet om den planerade transporten och skicka ansökan till de behöriga myndigheterna i eventuella transitmedlemsstater, för att inhämta medgivanden för transporten. Om alla medgivanden som krävs för en transport har lämnats, har den behöriga myndigheten i ursprungsmedlemsstaten rätt att ge innehavaren tillstånd att utföra transporten och ska även informera de behöriga myndigheterna i mottagarlandet och eventuella transitstater om detta.

När det radioaktiva avfallet eller det använda kärnbränslet har nått sin bestämmelseort i tredjelandet ska innehavaren (avsändaren) av transporten meddela den egna behöriga myndigheten detta samt ange vilken tullstation i gemenskapen transporten sist passerade. Meddelandet ska bekräftas av en anmälan eller ett intyg från den som har tagit emot transporten i tredjeland.

Avgift ska tas ut vid ansökan om transporttillstånd

Förslag: Strålsäkerhetsmyndigheten ska ta ut en avgift för att täcka myndighetens kostnader för hanteringen av en ansökan om transporttillstånd för gränsöverskridande transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle enligt direktiv 2006/117/Euratom.

Förordningsändringarna ska träda i kraft den 1 augusti 2025.

Skälen för förslaget

Enligt 30 § kärntekniklagen och 10 kap. 4 § strålskyddslagen får regeringen meddela föreskrifter om avgifter för en myndighets verksamhet enligt kärntekniklagen och strålskyddslagen. I 5 § avgiftsförordningen regleras avgifter för ansökningar om tillstånd vid tillämpningen av kärntekniklagen och i 5 a § avgifter för ansökningar om tillstånd vid tillämpningen av strålskyddslagen.

En avgift bör tas ut för Strålsäkerhetsmyndighetens hantering av ansökningar om transporttillstånd enligt direktiv 2006/117/Euratom. Myndighetens förslag om en avgift på 16 800 kr bedöms vara väl avvägd. Avgiften aktualiseras vid ansökningar om tillstånd till transport av radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle,

- från Sverige till ett annat land inom Euratom,
- till Sverige från ett land utanför Euratom,
- från Sverige till ett land utanför Euratom, och
- genom Sverige från ett land utanför Euratom när Sverige är första transitland inom gemenskapen.

I samband med detta bör det även göras redaktionella ändringar av 5 § 12 och 5 a § 25 avgiftsförordningen som tydliggör skillnaden mellan ett tillstånd för transport enligt kärntekniklagen eller strålskyddslagen och de avgifter för transporttillstånd som nu föreslås.

Mot bakgrund av att avgiftsförordningens tillämpning är styrd av tillämpningen av kärntekniklagen eller strålskyddslagen behövs det inte en hänvisning till 5 § i 5 a § 25 och 26. Dessa hänvisningar bör därför tas bort.

Förordningsändringarna bör träda i kraft den 1 augusti 2025.

Konsekvensanalys

Syftet med förändringen är att kostnaden för handläggning av transporttillstånd enligt direktiv 2006/117/Euratom inte ska belasta statsfinanserna. Förslaget innebär att kostnaderna för prövningen av transporttillstånd i stället täcks av avgifter.

Ett införande av en avgift vid ansökningar om transporttillstånd kommer att innebära ökade kostnader för de tillståndshavare som i dag kan ansöka om tillstånden utan avgift. Det är drygt fem tillståndshavare som berörs av förslaget. Under perioden 2020–2024 har antalet ansökningar per år legat mellan ca 15 och 50.

Det saknas reglering i EU-lagstiftningen i fråga om hur myndigheternas handläggning av den här typen av ärenden ska finansieras. Förslaget bedöms därför inte strida mot de skyldigheter som följer av Sveriges medlemskap i EU.

Strålsäkerhetsmyndigheten kommer att fatta beslut om avgift. Förändringen innebär inte en märkbar ökad arbetsbörda för myndigheten eller allmän förvaltningsdomstol och ska därför hanteras inom befintliga budgetramar. Förslagen i promemorian medför inte några ytterligare konsekvenser för stat, kommuner, regioner, företag eller enskilda.